

NCR

voor coöperatief
ondernemen

Position Paper

Bedrijfsopvolgingsregeling

Oktober 2019

De wetwijziging inzake de reparatie van de Bedrijfsopvolgingsfaciliteit per 1 juli 2016 kan bij coöperaties tot zeer nadelige en onwenselijke situaties leiden. Situaties die bij de totstandkoming van deze reparatiewetgeving over het hoofd zijn gezien althans onvoldoende doordacht lijken te zijn.

NCR

De Nationale Coöperatieve Raad (NCR) betreft een vereniging van coöperaties. NCR is het "Huis van de coöperatie". Het centrum van het debat over coöperatief ondernemen in Nederland. De plek waar visievorming en inspiratie plaatsvindt en waar coöperaties elkaar ontmoeten en van elkaar leren.

Als coöperatief kenniscentrum, platform en belangenbehartiger richt de dienstverlening zich op de collectieve coöperatieve sector en op individuele coöperaties.

De BOR

Bij vererving of schenking van een bedrijf dient afgerekend te worden met de Belastingdienst over de werkelijke waarde van het vermogensrecht in de coöperatie voor de erf- of schenkbelasting én voor de inkomstenbelasting. Bij reguliere verervingen/schenken van vennootschappen loopt deze gecombineerde heffing op tot 40%.¹

De belastingheffing zal vaak om aanzienlijke te betalen bedragen gaan, waarbij het te betalen bedrag doorgaans niet liquide in het bedrijf aanwezig zal zijn. Om de continuïteit van reële ondernemingen niet in gevaar te brengen heeft de overheid de zogeheten fiscale bedrijfsopvolgingsregeling (BOR) geïntroduceerd.

Met toepassing van de BOR kan de belastingheffing bij de vererving of schenking van (een deel van) een bedrijf worden teruggebracht van 40% naar 3,4%

Echter:

Een van de belangrijkste voorwaarden om gebruik te maken van deze regeling, is dat het betreffende vermogen wordt aangemerkt als ondernemingsvermogen. Op beleggingsvermogen kan de faciliteit niet worden toegepast. Wel geldt een franchise voor beleggingsvermogen van 5 procent van het ondernemingsvermogen. Als ondernemingsvermogen wordt aangemerkt de waarde van de vermogensbestanddelen van de onderneming, vermeerderd met deze franchise.

Ten gevolge van een wetwijziging wordt per 1 juli 2016 een belang in een ander lichaam waarin men minder dan 5% van de aandelen, optierechten of winstbewijzen bezit, per definitie aangemerkt als beleggingsvermogen. Ditzelfde geldt voor een lidmaatschapsrecht in een coöperatie waarvan het lid minder dan 5% van de stemrechten kan uitoefenen in de algemene vergadering van de coöperatie.²

¹ De 40% is het resultaat van maximaal 20% erfbelasting, vermeerderd met 25% inkomstenbelasting over de resterende 80% (100% van de waarde -/- 20% erfbelasting).

² Zie hiervoor ook de achtergrond bij de desbetreffende wetwijziging:

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2016/07/01/kamerbrief-over-reparatie-arrest-hr-inzake-bedrijfsopvolging-bor>

Het lidmaatschap in een coöperatie en de BOR:

In geval van coöperaties kan dit tot zeer onwenselijke situaties leiden.

Met name in de agrarische sector zijn de ondernemers doorgaans lid van één of meerdere coöperaties. Denk aan een melkveehouder die voor de afzet en de verwerking van zijn melk lid is van een zuivelcoöperatie, of een akkerbouwer die voor de verkoop van zijn producten lid is van een afzetcoöperatie. Voor deze leden is de coöperatie een noodzakelijk verlengstuk van hun eigen bedrijf, ofwel hun tweede bedrijf. Het stuk bedrijfsvoering waartoe ze zelfstandig niet in staat zijn, kunnen ze wel met elkaar realiseren. Hiertoe richten ze met elkaar een coöperatie op. Met andere woorden: Voor de leden van een ondernemerscoöperatie is het lidmaatschap geen doel op zich, maar het middel waarmee zij beogen onder gunstiger condities bepaalde economische functies ten behoeve van hun eigen onderneming te kunnen realiseren.³

Dit voor coöperaties kenmerkende uitgangspunt is overigens in de vennootschapsbelasting wel erkend: Voor de toepassing van de deelnemingsvrijstelling van artikel 13 van de Wet op de vennootschapsbelasting is het lidmaatschap van een coöperatie voldoende. Het is dan ook onverklaarbaar waarom de wetgever bij de wetwijziging van de BOR in 2016 geen uitzondering heeft gemaakt voor een belang in een coöperatie, met name de coöperatie waarin activiteiten worden uitgeoefend die in het verlengde van de eigen onderneming zijn gelegen. De hierboven geschetste problematiek lijkt bij de totstandkoming van de wetwijziging per 1 juli 2016 onvoldoende overzien door de wetgever.

De gevolgen voor de agrarische sector:

Met name in de agrarische sector zal een substantieel deel van deze leden wegens hun leeftijd of om andere redenen binnen enkele jaren willen stoppen.

De relevantie van deze wetwijziging is aanzienlijk:

In de sector landbouw en visserij is 32% van de werkenden 50-64 jaar. In vergelijking met andere sectoren is dat een erg hoog percentage ouderen. De gemiddelde leeftijd is 42 jaar. Het percentage ouderen zal de komende jaren toenemen. Het aandeel jongeren (15-29 jaar) is 20% en vertoont de afgelopen jaren een dalende tendens. In vergelijking met de gemiddelden van alle sectoren in Nederland heeft de sector landbouw en visserij een erg hoge generatie-index.

Met deze wetgeving kan er bij overlijden van de leden van de coöperatie een acuut continuïteitsrisico voor de onderneming ontstaan. Er zal door de onderneming/de bedrijfsopvolgers afgerekend moeten worden met de Belastingdienst over de waarde van het lidmaatschapsrecht in de coöperatie. Om te voorkomen dat bedrijven in hun continuïteit worden bedreigd, juist voor dergelijke situaties waarbij in veel gevallen sprake zal zijn van geïnvesteerd bedrijfsvermogen, is de faciliteit van de bedrijfsopvolgingsregeling geïntroduceerd. Deze biedt echter in deze reële overdrachtssituaties bij overlijden geen soelaas. Omdat het vermogen als gevolg van de wetwijziging per definitie als beleggingsvermogen wordt gekwalificeerd, worden ook reële bedrijfsoverdrachten in de familiesfeer door schenking ernstig gefrustreerd als gevolg van de daaraan klevende fiscale gevolgen.

³ Bron: Belasting heffing van coöperaties, Nillesen en van den Hurk, 2018, pag. 4

De landbouwvisie van Minister Schouten is gericht op het samenwerken van bedrijven in de landbouw-, tuinbouw- en visserijsector om de Nederlandse positie als innovatieve wereldspeler te kunnen behouden en de transitie naar kringlooplandbouw te realiseren. Hiervoor zijn vaak grootschalige investeringen nodig, die vanuit het collectief (de coöperatie) worden gerealiseerd.

Een aantal van deze coöperaties heeft (een deel van) het vermogen op naam van de leden staan. Dit kan bijvoorbeeld het gevolg zijn van het feit dat de coöperatie voor het aantrekken van het benodigde eigen vermogen voor het doen van deze investeringen in beginsel eerst haar leden zelf aanspreekt. De meeste van deze leden bezitten (veel) minder dan 5% van de stemrechten in hun coöperatie, hetgeen betekent dat hun aandeel in de coöperatie kwalificeert als beleggingsvermogen en dus niet onder de BOR zou vallen. Dit staat volstrekt haaks op de landbouwvisie van Minister Schouten, alsmede op het uitgangspunt dat deze leden de coöperatie nodig hebben om hun eigen bedrijf te kunnen voeren.

Los van het directe fiscale effect, zal het indirecte gevolg zijn dat ondernemers (met name in de landbouw-, tuinbouw- en visserijsector) minder snel geneigd zijn om vermogen in te brengen, dan wel te behouden in coöperaties waarin zij met collega's samenwerken om risicodragende investeringen (bijvoorbeeld op het gebied van kringlooplandbouw) mogelijk te maken. Hiermee wordt de haalbaarheid van de doelstellingen die minister Schouten in haar landbouwbeleid heeft geformuleerd verkleind.

Cijfers:

- Negentig procent van de coöperatieve omzet in Nederland is bij NCR aangesloten;
- Ongeveer de helft van de leden van NCR zijn agrarisch georiënteerde ondernemingen;
- Het marktaandeel van coöperaties in de landbouwsector is ca. 70%;
- Coöperaties vertegenwoordigen een/vijfde van de totale Nederlandse economie; achttien procent van het BBP.

Het streven tot aanpassing van de wet:

Het streven is de wetgever te overtuigen van de noodzaak en de wenselijkheid om een wetwijziging ter zake de BOR door te voeren, die ertoe leidt dat de BOR ook van toepassing is in geval van een lid van een reële coöperatie dat een belang heeft in de coöperatie en haar onderliggende vennootschap(pen) dat kleiner is dan 5%.

Leidend argument hierbij is het feit dat het bedrijf van de coöperatie voor de meeste leden-ondernemers hun tweede bedrijf vormt, en men het lidmaatschap van een coöperatie niet aangaat vanuit een beleggingsgedachte. Dit laatste wordt nadrukkelijk onderschreven door minister Schouten in haar landbouwvisie.

Bekijk voor meer cijfers:

<https://www.cooperatie.nl/artikelen/cooperaties-in-nederland-2016/>

<https://www.cooperatie.nl/artikelen/marktaandelen-cooperaties/>